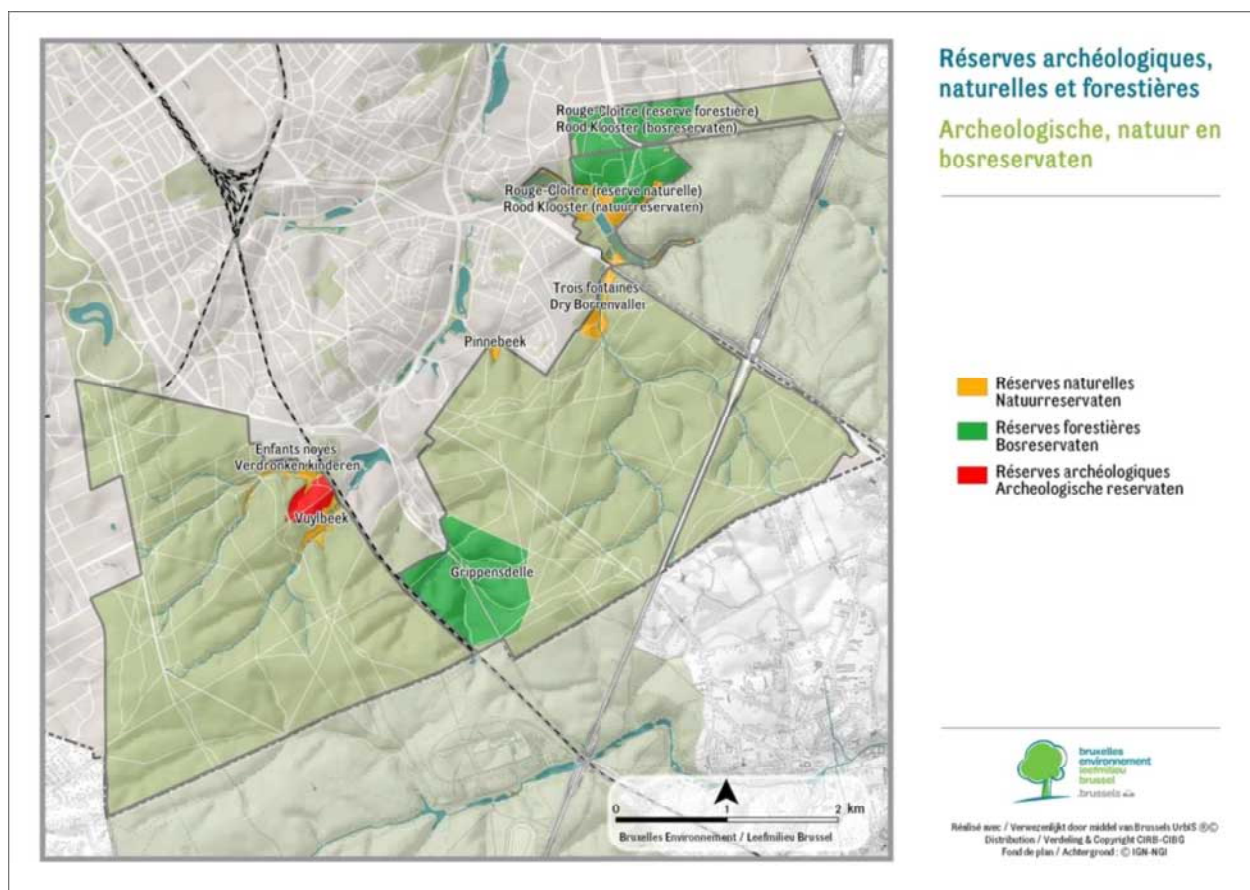

Beheerplan voor het Brussels gedeelte van het Zoniënwoud

Boek III

Beheerplannen voor de archeologische sites, natuureservaten en bosreservaten

GOEDGEKEURD DOOR DE REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST BIJ BESLUIT VAN 4 APRIL 2019

FORÊT DE SOIGNES
ZONIËNWOOD

Inhoudstafel

ALGEMENE INLEIDING.....	
HOOFDSTUK 1 - BEHEERPLAN VOOR DE ARCHEOLOGISCHE SITE VAN DE TWEE HEUVELS (WATERMAAL-BOSVOORDE)	
HOOFDSTUK 2 - BEHEERPLAN VOOR DE ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATS VAN DE NEOLITHISCHE VESTING VAN "BOSVOORDE-VIJVERS"	
HOOFDSTUK 3 - BEHEERPLAN VAN HET NATUURRESERVAAT VAN DE VERDRONKEN KINDEREN.....	
HOOFDSTUK 4 - BEHEERPLAN VAN HET NATUURRESERVAAT VAN DE VUYLBEEK	
HOOFDSTUK 5 - BEHEERPLAN VAN HET NATUURRESERVAAT VAN DE PINNEBEEK.....	
HOOFDSTUK 6 - BEHEERPLAN VAN HET NATUURRESERVAAT DRY BORREN	
HOOFDSTUK 7 - BEHEERPLAN VAN HET NATUURRESERVAAT VAN HET ROOD KLOOSTER	
HOOFDSTUK 8 - BEHEERPLAN VAN HET INTEGRAAL BOSRESERVAAT GRIPPENSDELLE	
HOOFDSTUK 9 - BEHEERPLAN VAN HET GERICHT BOSRESERVAAT VAN HET ROOD KLOOSTER.....	

Samenvatting van het beheerplan

1. Inleiding

Sinds de federalisering van de Staat, in 1980, worden de 4.400 hectaren van het Zoniënmassief beheerd door de drie Gewesten: 38% door het Brussels Hoofdstedelijk gewest, 56% door het Vlaams gewest en 6% door het Waals gewest.

In het Brussels Hoofdstedelijk gewest zijn ongeveer 2.800 ha groene ruimten open voor het publiek, hetzij 17% van de gewestelijke oppervlakte. Met zijn 1.670 ha vertegenwoordigt het Zoniënwoud op zich al 60% van deze openbare Brusselse groene ruimten.

Er zijn maar weinig hoofdsteden in de wereld die hun inwoners een groen kader kunnen bieden met een grootsheid en een kwaliteit zoals die van het Zoniënwoud. Als onuitputtelijke bron van verwondering is dit patrimonium van onschatbare waarde die moet gekoesterd worden rekening houdend met het geheel van essentiële functies die het vervult : landschappelijk, recreatief, educatief en ecologisch¹.

Het beheerplan dat goedgekeurd werd door de Regering in 2003², werd herzien en de volgende dimensies werden toegevoegd:

- De verplichtingen gelinkt aan het statuut van Speciale beschermingszone (Natura 2000) toegekend in april 2016;
- De principes van de Structuurvisie in de praktijk brengen voor het Brussels deel van het massief;
- Maatregelen nemen voor aanpassing ten gevolge van de klimaatverandering.

Dit nieuw beheerplan moet de publieke machthebbers de mogelijkheid bieden in het volgende kwart van deze eeuw een duurzame ontwikkeling van het Zoniënwoud te garanderen.

Het beheerplan bestaat uit 3 delen:

- Boek 1 geeft een plaatsbeschrijving van de huidige kennis
- Boek 2 beschrijft de beheerdoelstellingen en –maatregelen voor het hele massief
- Boek 3 geeft een overzicht van de beheerplannen van de specifieke sites:
 - Het gericht bosreservaat van het Rood Klooster
 - Het integraal bosreservaat Grippensdelle
 - Het natuurreservaat van het Rood Klooster
 - Het natuurreservaat Dry Borren
 - Het natuurreservaat van de Pinnebeek

¹ De productie van hout is geen beheerdoelstelling op zich. Het is het gevolg van noodzakelijke werken om de doelstellingen gelinkt aan de functies van het woud te verwezenlijken (landschappelijk, recreatief, educatief en ecologisch).

² S. VANWIJNSBERGHE (2003) – *Beheerplan van het Zoniënwoud – deel Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, BIM, Brussel, 163 pagina's + 18 bijlagen.

- Het natuurreservaat van de Verdronken Kinderen
- Het natuurreservaat van de Vuylbeek
- De archeologische site van de Twee Heuvels
- De archeologische vindplaats van de neolitische vesting van “Bosvoorde-Vijvers”

2. Algemene voorstelling van het Zoniënwood

2.1 Historiek

Ten tijde van Keizer Karel bedroeg de oppervlakte van het Zoniënwood nog ongeveer 12.000 ha. De jacht, het favoriete tijdverdrif van de adellijken, voorkwam dat het Zoniënwood ten prooi viel aan de landbouw en als dusdanig bewaard bleef. Het is wachten tot de 13de eeuw alvorens gewag wordt gemaakt van een beheer. De jacht wordt onderworpen aan regels en de eerste boswetgeving ziet het daglicht. In de 15de eeuw, onder het regime van Karel de Vijfde, zien we de eerste regelmatige kappingen gebeuren op oppervlaktes van 60 tot 76 ha. In de 16de eeuw begint een woelige periode. Het Woud wordt onder de voet gelopen door de bevolking, zware kappingen komen steeds meer voor, het beheer verwatert. Kortom, het Woud degradeert.

Het herstel van het massief start in de loop van de tweede helft van de 18de eeuw. In 1785 wordt een directeur in de persoon van de neoklassieke landschapsarchitect Joachim Zinner aangesteld die zich bezighoudt met de aanplantingen, om het herstel van het Zoniënwood te versnellen. Het hoofddoel van dit herstel is de productie van hout. Dit brengt Zinner ertoe om op tientallen ha tegelijk jonge beuken afkomstig uit lokale boomkwekerijen aan te planten. De impact van de monocultuur van Joachim Zinner's beuken inspireert meerdere poëtische zielen om zonder oponthoud de loftrumpet te steken over het kathedraalwood. In tegenstelling tot wat Zinner toendertijd voor ogen had, liggen deze herstelbeplantingen aan de oorsprong van wat we nu kennen als beukenkathedraal of wat er nog van rest.

In 1822, onder het Hollands bewind, wordt het Zoniënwood geschonken aan de Generale Maatschappij van de Nederlanden om de nationale industrie aan te wakkeren (*Algemeene Nederlandsche Maatschappij ter Begunstiging van de Volksvlijt*). Deze wordt uiteindelijk de Generale Maatschappij van België. Het Woud komt voor de eerste keer in haar geschiedenis in privé-beheer. Tussen 1831 en 1836, vlak na de Belgische revolutie verkoopt de Generale ongeveer 60% van het Woud uit vrees voor de confiscatie van haar domeinen³. De meeste van de verkochte percelen worden omgevormd in landbouwgronden. Op dat ogenblik wordt de oppervlakte van het Zoniënwood verkleind tot ongeveer 4400 ha.

Wat overblijft van het Zoniënwood wordt in 1843 aangekocht door Leopold I die het beheer ervan toevertrouwt aan de Administratie van Waters en Bossen. In die periode wordt het woud nog steeds beheerd met als belangrijkste doelstelling de houtproductie en wordt de jacht voorbehouden voor de Kroon. Het is wachten tot de tweede helft van de 19de eeuw en de invoering van nieuwe transportmiddelen (spoor- en tramwegen) en het verschijnen van een

³ In 1830 barst de revolutie los en wordt België opgericht. De Generale Maatschappij, die beschuldigd werd van orangisme door de opstandelingen, schiet de fondsen voor. Willem I schreeuwt om verraad. De Generale Maatschappij, die vreest dat haar domeinen in beslag zullen worden genomen, zal het grootste deel van haar bosdomeinen verkopen als investering in België. Aanzienlijke maar noodzakelijke investeringen voor de lancering van de opkomende nationale industrie.

gegoede over vrije tijd beschikkende klasse als gevolg van de ontwikkeling van de tertiaire sector alvorens landschappelijke en recreatieve aspecten de kop opsteken in het Zoniënwoud. De bedrijfstijd (de tijd die verloopt tussen aanplant en eindkap van een boom) loopt geleidelijk op van 100 jaar (in 1843) tot 120 jaar (in 1886) en uiteindelijk tot 168 jaar (in 1971). Het verlengen van deze bedrijfstijd laat de bosopstanden verouderen zonder aandacht te schenken aan de verjonging ervan, wat betekent dat er een onevenwicht ontstaat en een overaanbod van oude bomen in het woud aanwezig is⁴.

Op 2 december 1959 wordt het Zoniënwoud als landschap geklasseerd. Dat zorgde ervoor dat het definitief beschermd wordt tegen grootschalige ontbossingen. De jacht wordt in 1974 gestaakt en afgeschaft in het Brussels gedeelte in 1991.

Sinds 7 juli 2017, maken de integrale bosreservaten van het Zoniënwoud, in het bijzonder Grippensdelle, Joseph Zwaenepoel en Ticton, deel uit van het serieel natuurlijk Unescowerelderfgoed « Primaire en oude beukenwouden van de Karpaten en andere regio's in Europa ». Het gaat om het eerste natuurlijk Unescowerelderfgoed in België.

⁴ Sinds de aankoop van het Woud door de Belgische staat, is de bedrijfstijd bijna verdubbeld. De kaart met de bestanden toont aan dat, voor de beuk, bijna 250 hectare ouder is dan 180 jaar en dat, volgens het beheerplan van 1975, deze bomen reeds verjongd hadden moeten worden. De bomen van minder dan 40 jaar oud vertegenwoordigen slechts 5% van het massief in plaats van 20% in normale toestand. De leeftijdsklassen tussen 60 en 120 jaar vertegenwoordigen iets meer dan 10% in plaats van 30% in normale toestand.

2.2 Fauna en flora van het Zoniënwood

Tallose studies uitgevoerd in het Zoniënwood tonen een verrassende **diversiteit van het milieu** en zijn **floristische en faunistische rijkdom** aan in een woud gelegen aan de rand van de stad.

- Een fytosociologische studie toont 29 verschillende vegetatieëenheden aan, waarvan sommige met een grote biologische waarde (zoals het hyacintenrijke eikenbos, het essenbos met zeggesoorten,...)
- Op het niveau van de hogere planten tellen we 541 soorten, waarvan er 60 zeldzaam zijn. Niettemin zijn een aantal belangrijke soorten verdwenen in een recent verleden. Het plukken van bloemen is één van de redenen (bv. De wilde narcis).
- 25% (134 soorten) van de inheemse soorten worden beschouwd als sleutelsoorten voor de natuurlijke habitats (zie tabel hieronder).
- De bryofieten (mossoorten) zijn bijzonder talrijk, gezien het Zoniënwood met zijn 195 soorten het soortenrijkste woud in de Benelux zou zijn. We onderscheiden een twintigtal verschillende soorten korstmossen.
- 959 paddenstoelsoorten werden opgetekend.
- 51 zoogdiersoorten – waarvan 18 vleermuizen, 8 insecteneters, 6 carnivoren, 4 hoefdiersoorten, 13 knaagdieren en 2 haasachtigen – werden eveneens geregistreerd. Onder deze soorten is de Siberische grondeekhoorn als exoot te beschouwen. In de loop van de jaren 1990, verdwenen twee soorten: de haas en de das, hoewel deze laatste weer verschenen is in 2017 en het everzwijn zich soms laat zien sinds 2006.
- 159 vogelsoorten werden geïdentificeerd. Dankzij de aanwezigheid van oude bomen bewonen interessante holenbewonende soorten en roofvogels het Zoniënwood. De havik bijvoorbeeld heeft zich standvastig gevestigd. 5 spechtensoorten planten zich voort in het Zoniënwood, evenals de boomklever. Deze gezonde holtebewonende populaties profiteren zonder twijfel van het uitgerijpte bosecosysteem.
- 4 reptielsoorten (hazelworm, levendbarende hagedis, Europese schildpad en Roodwangsierschildpad) en 6 amfibiesoorten (in het Brusselse Zoniënwood komt de enige vuursalamanderpopulatie van het gewest voor) staan geboekstaafd.
- 13 vissoorten, waaronder de bittervoorn zwemmen rond in de verschillende waterpartijen van het Zoniënwood, voornamelijk in de sites van het Rood Klooster en de Verdrongen Kinderen. We vermelden de aanwezigheid van een watervoerende grondlaag op een diepte van 30 tot 50m onder het Zoniënwood. Deze levert een bijdrage aan de drinkwatervoorziening van het Brussels Gewest (ca. 5% van de consumptie).
- 786 insectensoorten werden waargenomen, waarvan 320 nachtvlinders, 168 keversoorten, evenals 137 spinnensoorten waarvan één soort uniek voor België (*Philodromus praedatus*). We vermelden ook dat de gewone mijnspin (*Atypus affinis*), verwant met de vogelspinnen, kolonievormend voorkomt.
- De beuk bedekt actueel nog 66% van de oppervlakte van het Zoniënwood. De eik neemt in pure en in menging met andere soorten ongeveer 20% van de oppervlakte voor zijn rekening. In het algemeen bestaat 92% van het Woud uit loofhout en 8% uit naaldhout (grove den, lork en Corsicaanse den)

De habitats van communautair belang (Natura 2000) en van gewestelijk belang (HGB) in het Zoniënwoud:

Habitats	Oppervlakten in het Zoniënwoud (ha)	% van de totale oppervlakte
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetaties van het type magnopotamion of hydrocharition	6,1	0,4
4030 - Droge Europese heide	< 2	0,1
6430 - Voedselrijke ruigte, subtype vochtig tot nat	3,8	0,2
6510 – Schraal hooiland subtype matig droog tot vochtig (Arrhenaterion)	9,3	0,5
9120 - Zuurminnende beukenbossen	1188,7	70
9130 - Beukenbossen met Asperulo-Fagetum	115	6,8
9160 - Eiken-haagbeukenbossen (Carpinion-Betuli)	146,5	8,7
9190 - Zuurminnende eikenbossen	5	0,3
91E0 - Alluviale bossen	10,5	0,6
HGB - Zeggenbos	1	0,06
HGB - Kamgrasland (<i>Cynosurus cristatus</i>)	2,1	0,1
HGB - Rietland en andere Phragmition-vegetaties	1	0,06

2.3 De gebruikers van het Zoniënwoud

Er werd een voorstudie uitgevoerd om het aantal bezoekers te schatten in een deel van het Zoniënwoud. Dit waren de opmerkelijke resultaten: 800.000 bezoekers op één jaar in een deel van 80ha gelegen in het noorden van het massief (boswachterij van Boendaal). Deze studie zal uitgebreid worden naar het volledige massief.

- **Profiel van de gebruiker**

De gewone wandelaars zijn de oudste en de talrijkste gebruikers van het bos (54% van de gebruikers). De wandelaar komen gewoonlijk in de week. De gezinnen zijn weinig vertegenwoordigd (minder dan 10% van de recreanten). Zij komen meestal naar het bos op woensdag en in het weekend. De ouders zijn eerder volwassenen tussen 30 en 60 jaar. De koppels vertegenwoordigen een aanzienlijke groep gebruikers (zo'n derde van de recreanten). 23% van de recreanten zijn wandelaars met hond(en). Onlangs is een nieuw beroep ontstaan: "dog sitter", die aan eigenaars van honden die geen tijd hebben om te gaan wandelen met hun dier een hondenuitlaatdienst aanbiedt.

19% van de gebruikers zijn joggers en 5% zijn traditionele fietsers.

De terreinfietsers vertegenwoordigen 12% van de gebruikers. Ze beoefenen het vaakst hun sport in groep. We onderscheiden twee soorten terreinfietsers: de terreinfiets/wandelaar en de sportieve terreinfiets.

De ruiters vertegenwoordigen minder dan 4% van de gebruikers.

Er bestaan 5 speelzones in het Zoniënwood, die toegankelijk zijn voor jeugdbewegingen.

2.4 Onderhoud

Gemiddeld wordt ieder jaar 6.000 m³ hout gekapt– afkomstig van dunningen en uitkap ter voorbereiding van verjonging. Zowel de houtvolumes als de verkoopprijzen geven duidelijk aan dat deze kappingen gericht zijn op het beheer van het Woud en niet op de commerciële exploitatie ervan.

Niettemin, gaat de opbrengst van deze verkopen – die ongeveer een kwart van de onderhoudskosten dekt – naar een fonds voor de aankoop en oprichting van groene ruimten.

Er is een dicht wegennet : 140 kilometer, waarvan 70 % bedekt is met porfier en iets meer dan 16% met asfalt. De ruiterpaden vertegenwoordigen ongeveer 16% van alle wegen.

Er zijn tevens 14 parkings, 27 banken, 40 picknicktafels en zo'n 68 vuilnisbakken geïnstalleerd. Elke officiële weg heeft een benaming en bordjes informeren het publiek. Er werden 82 slagbomen geplaatst op de belangrijkste toegangswegen om het autoverkeer in het bosgebied te vermijden. Er werden 15 grote onthaalborden geplaatst op de parkings en 18 kleine informatieborden bij de beschermde gebieden om het publiek te informeren.

1 speelplein werd onlangs gerenoveerd evenals 3 joggingparcours.

Om het beheer van het massief te verzekeren, bestaat de bosdienst uit een vijfendertigtal personen en beschikt ze eveneens over 9 boswachterswoningen, waardoor de toezichtopdrachten 24u/24 kunnen gegarandeerd worden.

3. Een plan voor een duurzaam beheer

Het Zoniënwood is in eerste instantie historisch-cultureel erfgoed, en een ware groene long voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het hoofddoel van het Beheerplan is om te zorgen voor duurzaam beheer⁵ van het Zoniënwood, dat voldoet aan de verschillende erkende functies van het massief : landschappelijk, natuurbehoud, recreatief en educatief.

Het beheerplan, dat goedgekeurd werd door de Regering op 4 april 2019, vermeldt expliciet 4 hoofddoelstellingen en 5 specifieke doelstellingen:

1. Belangrijkste doelstellingen :

- a. Duurzaam beheer van het meervoudig erfgoed "Zoniënwood"
- b. Verhoging van de weerbaarheid van het woud in het licht van de

⁵ Het verdrag van Helsinki definieert duurzaam beheer als "het rentmeesterschap en het gebruik van bossen en beboste terreinen op een dusdanige manier en snelheid dat hun biologische verscheidenheid, hun productiviteit, hun regeneratiecapaciteit, hun vitaliteit en hun vermogen om nu en in de toekomst op verschillende ruimtelijke schalen (lokaal, nationaal, mondiaal) relevante ecologische, economische en sociale functies te volbrengen, niet in het gedrang komen en dat er geen schade berokkend wordt aan andere ecosystemen."

klimaatverandering

- c. Bescherming van de fauna en de flora en van de uitzonderlijke boshabitats
- d. Gemeenschappelijk beheer van het bos door de drie Gewesten
- 2. Specifieke doelstellingen die verband houden met het cultureel erfgoed : behoud van het landschap « beukenkathedraal », drevenherstel, valorisatie van bijzondere bomen, bewaren van de sporen van de mens in het bos, valorisatie van het bouwkundig erfgoed, valorisatie van de monumenten, stenen en landschappen, bescherming van het bodemkundig en geologisch patrimonium
- 3. Specifieke doelstellingen die verband houden met het natuurlijk erfgoed : intergewestelijke Structuurvisie en ecologische aansluitingen, bescherming van de fauna en de flora, evolueren naar een meer gemengd en gestructureerd bos, behoud van het genetisch erfgoed van de Zoniënbeuk
- 4. Specifieke doelstellingen op het vlak van het onthaal van het publiek : intergewestelijke Structuurvisie en onthaal van het publiek, informeren – sensibiliseren – communiceren, behoud en verbetering van de landschappelijke kwaliteit van de sites, de veiligheid van de gebruikers garanderen en toezien op naleving van de reglementering, de netheid van het woud, onderhoud van de infrastructuren
- 5. Doelstellingen op het vlak van de houtoogst : voldoen aan de behoeften van de samenleving op het vlak van hernieuwbare en duurzame grondstoffen, bosexploitatie met minimale milieu-impact, de productie van kwaliteitshout staat voorop
- 6. Specifieke doelstellingen op kennisvlak : monitoring en integratie van de evolutie van het milieu, verrijking van de kennis, documentatie vergaren en informatie verstrekken over de bijzondere kenmerken

Om deze algemene principes in de 24 komende jaren te kunnen verwezenlijken, werden er een aantal beslissende keuzes gemaakt.

De belangrijkste aanbevelingen worden hieronder hernomen.

3.1 Ruimtelijke onderverdeling van het Woud

- **Beukenkathedraal (beheertype 1a (328 ha-20%))**

Dit landschapsaspect (uitgestrekte opstanden van beuken van dezelfde ouderdom), dat internationaal gekend is en het resultaat is van een gelijkvormig bosbeheer (cfr. : Joachim Zinner) domineerde in het verleden het Zoniënwoud. Heel wat van deze beukenopstanden zijn (zeer) oude opstanden die op instorten staan. Het verjongen van deze oude opstanden is dringend. Rekening houdend met het landschappelijk en historisch belang, maar ook met de nadelen verbonden met dit type opstand (vermindering biologische bodemactiviteit, een lage biodiversiteit, monotone landschappen...), voorziet het beheerplan het behoud van de beukenkathedraal op 20% van het woud (het beheerplan van 2003 voorzag het behoud van de beukenkathedraal op 50% van het woud). Deze vermindering van oppervlakte van de beukenkathedraal is te wijten aan de slechte gevoeligheid van de beuk voor de verwachte effecten van de klimaatverandering.

De beukenkathedraal in haar instortingsfase op leeftijden van rond de 200 jaar, evolueert spontaan naar een ongelijkvormig bos. Deze oude beukenopstanden zullen worden omgevormd naar ongelijkvormig gemengd hooghout (menging van soorten door natuurlijke verjonging en aanplanting, andere dan beuk met behoud van oude overstaanders) (beheertype 3). 43,5 ha van de beukenkathedraal die zich in de instortingsfase bevindt, zal verjongd worden gedurende de looptijd van dit beheerplan (32 ha bovenop de reeds uitgevoerde beplantingen). Op het einde van deze beheerplanperiode zal 110 ha zich in kathedraalfase bevinden, 43,5 ha zal verjongd zijn (leeftijd tussen 0-30 jaar) en ongeveer 100 ha zal in de dunningsfase verkeren (30-120 jaar).

- **Eikenkathedraal (beheertype 1b (147 ha-9%))**

Op ongeveer 10% van de oppervlakte is de doelstelling om een bosbeeld te creëren naar het voorbeeld van de beukenkathedraal, maar dan op basis van inheemse eikenbestanden. Naast een aantal oude eikenbestanden wordt hier vooral naar dit bosbeeld gestreefd vertrekkende vanaf jonge wintereikenaanplantingen. De inspiratiebron voor deze eikenkathedraal vinden we in bekende Franse (Forêt de Tronçais) en Duitse (Spessart) eikenbossen.

- **Plenter-, femel- of uitkapbos (type 2 (196 ha-12%), type 3 (213 ha-13%), type 4 (289 ha-17%))**

Deze bosbeheerpraktijk werd opgestart op het einde van de 19de eeuw. Dit plenter- of uitkapbeheer zorgt voor een grotere biodiversiteit. Indien de beukenkathedraal op termijn 20% van het Zoniënwoud inneemt, zal dit beheertype minimum 42% van de oppervlakte beslaan (menging van eik, esdoorn, linde, beuk, boskers).

In beheertype 2 zal de natuurlijke verjonging van beuk bewerkt worden om beukenopstanden in de leeftijdsklasse tussen 120 en 160 jaar te structureren. Andere soorten zullen ingebracht worden door aanplanting om de diversiteit te vergroten, maar de beuk blijft de belangrijkste boomsoort. De verjonging gebeurt aan een tempo van 2ha/jaar in dit beheertype.

De beukenopstanden in verval worden beheerd conform beheertype 3: we mikken hier op verjonging met soorten bestand tegen de verwachte effecten van klimaatverandering (dus geen beuk), met als belangrijkste soort de wintereik en bijmenging van soorten als winterlinde, haagbeuk... Deze verjonging gebeurt aan een tempo van 4,5 ha per jaar.

Het beheer van eiken-haagbeukenopstanden op rijke bodems in het habitatype 9160 et 9130 wordt beschreven onder het beheertype 4. Hier wordt een verjongingsritme van 2,5 ha per jaar voorzien met als hoofdboomsoort ook de wintereik en andere standplaatsgeschikte boomsoorten.

- **Naaldbomen (type 5 (98 ha-6%))**

Het Beheerplan streeft naar ongeveer 10% naaldbomen. De naaldbomen zullen in de menging gehouden worden met andere boomsoorten of homogene opstanden, en in het deel voorbehouden voor ongelijkvormig beheer zullen naaldbomen actief (her)ingebracht worden (of via natuurlijke verjonging op plaatsen waar dit zich ontwikkelt).

- **Verouderingseiland (type 6 (77 ha-5%))**

In dit beheertype is actief beheer nog mogelijk maar is de doelstelling het aspect van een oud bosbestand te behouden of te creëren met inbegrip van de aanwezigheid van een belangrijk volume liggend dood hout.

- **Set-Aside (type 7a (39 ha-2%))**

In de realiteit zijn dit mini-integrale bosreservaatjes zonder beheer met inbegrip van de aanwezigheid van een belangrijk volume staand en liggend dood hout.

- **Integraal bosreservaat (type 7b (83 ha-5%))**

Het integraal bosreservaat Grippensdelle is een bosreservaat zonder beheer waar spontane evolutie opgevolgd wordt.

- **Geleidelijke bosranden over een lengte van ongeveer 21 km (type 8 (84 ha-5%))**

Zowel externe als interne bosranden aan de overgangen van het bosmassief naar aangrenzende open ruimten of wegeninfrastructuur en bebouwde zones verzachten. Op die manier kan enerzijds veiligheid gegarandeerd worden en anderzijds de ecologische waarde toenemen. De interne bosranden creëren in het bijzonder een ecologische en landschappelijke meerwaarde omdat ze grenzen aan open plekken in het woud.

- **Landschappelijke waarde**

- **Merkwaardige bomen**

In samenwerking met de APAFS, werd een inventaris gemaakt van landschappelijk waardevolle en merkwaaardige bomen. Het beheerplan voorziet hun behoud en hun opwaardering.

- **Dreven**

Een verjongingsstrategie van de dreven werd uitgewerkt in het beheerplan. Sommige zullen hersteld worden gedurende de looptijd van het beheerplan.

- **Maar ook ...**

Dood hout speelt een cruciale rol bij de vorming van humus en de aanwezigheid van duizenden organismen die ervan afhankelijk zijn (schimmels, ongewervelden, vogels, vleermuizen en epifyten,...).

Voor een gunstige staat van instandhouding van de habitats is een volume dood hout vereist van minstens 5% van het staande, waarvan 5 à 10 habitatbomen per hectare.

3.2 Toegankelijkheid

Voor de beheerder van het Zoniënwoud is de grootste uitdaging om de recreatieve functie van het woud te ontwikkelen zonder daarbij het respect voor het milieu uit het oog te verliezen. Een studie betreffende de bezoeken werd uitgevoerd gedurende de maanden september en oktober 98. Om deze informatie te vervolledigen en de kennis over de kenmerken en de noden van elk type gebruiker te verbeteren, zal een bijkomende telling uitgevoerd worden verspreid over een volledig jaar.

Een aantal doelstellingen werden gedefinieerd :

- De verbetering van de begeleiding en de indeling in recreatiezones om de ecologische structuur van het bos te bewaren en tegelijk het recreatieaanbod te optimaliseren, door de ontwikkeling van recreatiepoorten, die vooral zijn gekozen aan de rand van het bos (Rood Klooster en Hippodroom van Bosvoorde);
- In de onmiddellijke nabijheid van de poorten de inrichting verbeteren: installatie van bosmeubilair (dezelfde modellen in de drie gewesten);
- Hinder veroorzaakt door honden verminderen;
- De mountainbikes weghouden van wegen die voor hen verboden zijn;
- ...

De conflicten tussen de verschillende gebruikers van het Zoniënwoud ontstaan in 99% van de gevallen door mountainbikers of door hondeneigenaars. De mountainbikers respecteren zelden de wetgeving betreffende het verkeer in het bos. Sommige hondeneigenaars hebben kunnen hun hond niet genoeg in toom houden.⁶ Het beheer van deze conflicten kan slechts gebeuren door een versterking van het toezichthoudend personeel tijdens drukke periodes. Van de bostoezichers wordt dan ook verwacht dat ze flexibele uurroosters hebben in functie van de seizoenen en de weersomstandigheden. Een principe moet als richtlijn gelden voor deze evolutie : de aanwezigheid van het publiek bepaalt deze van de opzichters. Bovendien is het voorzien dat de opzichters een politionele rol met beperkte bevoegdheden op zich nemen, conform het besluit van maart 1999, dat hen toelaat een proces-verbaal op te stellen voor inbreuken met betrekking tot de openbare netheid, het verkeerd gebruik van wegen of het niet in toom houden van een hond.

In het algemeen voorziet het beheerplan om het Boswetboek te actualiseren, dat dateert van ... 1854.

3.3 Informeren en in dialoog gaan

De recent opgerichte Stichting Zoniënwoud garandeert de uitvoering van de interregionale Structuurvisie door een gecoördineerde samenwerking voor het behoud van het woud en om oplossingen te vinden voor de hinder waaraan ze onderhevig is: ontsnippering en herverbinding van de bosgebieden, afvloeiend water van de verkeerswegen...

⁶ Het is niet verplicht in het Zoniënwoud om de hond overal aan de leiband te houden (behalve in speciale beschermingszones), maar de wetgeving stipuleert duidelijk dat de eigenaar van het dier de hond in toom moet kunnen houden.

Het Beheerplan voorziet ook in het bevestigen van het participatief platform; om de verschillende bestaande structuren op elkaar af te stemmen, zodat vrijwillige samenwerkingen kunnen ontstaan tussen de verschillende actoren van het Woud.

Vanuit deze invalshoek van dialoog tussen de beheerders en de gebruikers van het Woud, werd het ontwerp voor multifunctioneel Beheerplan onderworpen aan een openbaar onderzoek. Alle Brusselaars konden hun opmerkingen kenbaar maken.

Een Milieueffectenrapport (MER) werd tevens opgesteld. De opmerkingen afkomstig van het openbaar onderzoek en van het MER werden, in functie van hun relevantie, geïntegreerd in het Beheerplan dat goedgekeurd werd door de Brusselse Regering.

Gezien om als bijlage te worden gevoegd bij het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 6 juni 2019 ter goedkeuring van het beheersplan van het Brusselse Zoniënwood

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering :

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,
R. VERVOORT